

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

Проректор з ННД
проф. Чайченко С. О.
(ПІБ)

ЗАТВЕРДЖУЮ”

“ 29 ” червня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ
(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності

053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою **Психологія**
(назва програми)

мова навчання

українська

Розробник:

Абизова Л.В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рецензенти:

Ємельяненко Г.Д., доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Попова Г.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № 11 від «18» травня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Федь В.А.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 053 Психологія
третього (освітньо-наукового) рівня

Керівник групи забезпечення _____ Саврасов
М.В.

(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«29» червня 2023 р.

протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Загальнонаукова(філософська) підготовка	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1, 2-й	1, 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3, самостійної роботи здобувачів– 5	Лекції	
	30год.	бгод.
	Практичні	
	10 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	год. 110	год. 108
Вид контролю: екзамен		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія науки» є підвищення рівня філософської культури здобувачів, формування цілісного уявлення про науку як особливий вид людської діяльності, соціальний інститут і важливу сферу сучасної культури, закономірності історичного розвитку науки, ознайомлення зі світоглядними основами наукового знання, з гуманістичним постнекласичним образом сучасної науки, нормативними і ціннісними орієнтирами наукової діяльності, формування професійної готовності аспірантів до самостійної успішної науково-дослідної та викладацької роботи у вищій школі.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни (обов'язкова)
«Філософія науки»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.</p>	<p>РН2. Розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці.</p>	<p>навчальна лекція з елементами проблемного викладу; семінарське заняття із застосуванням частково-пошукового та дослідницького методів та інтерактивних технологій; самостійна робота студентів на платформі дистанційного навчання.</p>	<p>бесіда, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, залік, екзамен</p>
<p>СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.</p> <p>СК3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав</p>	<p>РН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.</p>	<p>ППП (представлення-практика-продукування); лексичні; граматико-перекладний; комунікативний; сугестивного відкриття; у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.</p>	<p>бесіда, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, екзамен.</p>

<p>інтелектуальної власності.</p> <p>СК6. Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності.</p> <p>СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного/цифрового суспільства.</p>	<p>РН6. Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.</p>	<p>словесні методи: пояснення, бесіда (вступна, репродуктивна, евристична, контрольна); наочні методи: таблиці, схеми, роздаткові матеріали, робота з навчальними посібниками; практичні методи: тренувальні вправи й письмові завдання; проблемно-пошукові методи.</p>	<p>бесіда, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, екзамен</p>
	<p>РН7. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні проблеми психології з урахуванням соціальних, економічних, етичних і правових аспектів.</p>	<p>Метод проблемного викладення матеріалу, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, кейс-метод, метод проєктів, створення ситуацій зацікавленості, аналіз статистичних звітів та іншої статистичної документації, метод інтерв'ю, самостійна робота.</p>	<p>тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, екзамен.</p>
	<p>РН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій.</p>	<p>навчальна лекція з елементами проблемного викладу; семінарське заняття із застосуванням частково-пошукового та дослідницького методів та інтерактивних технологій; самостійна робота студентів на платформі</p>	<p>бесіда, тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів, доповідей, есе, мультимедійних презентацій; усне та письмове опитування; тестування, залік, екзамен</p>

		дистанційного навчання.	
--	--	-------------------------	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	зокрема					усього	зокрема				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1 Наука в культурі сучасної цивілізації	26	4	2			20	44	2	2			40
Тема 2. Виникнення науки та етапи її розвитку	38	6	2			4	2	2				
Тема 3. Динаміка наукового знання	4	4					18					18
Тема 4. Загальні моделі розвитку науки в сучасній філософії	4	2	2				2		2			
Тема 5. Структура наукового пізнання	4	4					2	2				
Тема 6. Форми наукового знання	32	2				30	40					40
Тема 7. Методологічний арсенал науки	2	2										
Тема 8. Наука і освіта: контексти взаємодії	4	2	2									
Тема 9. Теоретичні і практичні проблеми сучасного етапу розвитку педагогічних наук	26	4	2			20	42		2			40
Усього годин	150	30	10			110	150	6	6			138

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Наука в культурі сучасної цивілізації	4	2
2	Виникнення науки та етапи її розвитку	6	2
3	Динаміка наукового знання	4	
4	Загальні моделі розвитку науки в сучасній філософії	2	
5	Структура наукового пізнання	4	2
6	Форми наукового знання	2	
7	Методологічний арсенал науки	2	
8	Наука і освіта: контексти взаємодії	2	

9	Теоретичні і практичні проблеми сучасного етапу розвитку педагогічних наук	4	
Разом		30	6

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Предметна сфера філософії науки	2	2
2	Проблема зростання наукового знання	2	
3	Наукове пізнання і знання	2	2
4	Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу	2	2
5	Етичні проблеми науки XXI століття	2	
Разом		10	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Наука як покликання і професія	25	40
2	Соціокультурні виміри сучасної науки	30	18
3	Типи наукової раціональності	30	40
4	Етичні виміри новітніх науково-технологічних практик(нейролінгвістичне програмування, генна інженерія, клонування, трансплантація тощо)	25	40
Разом		110	138

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 - бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
	90 -100 балів	відмінно
89 - 75 балів	добре	
60 - 74 балів	задовільно	
26 - 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 - 25 балів	неприйнято	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Питання до іспиту з дисципліни «Філософія науки»

1. Наука в культурі сучасної цивілізації. Співвідношення науки, культури і цивілізації.
2. Наука в системі культури. Багатоаспектність феномена науки.
3. Наука і філософія. Наука і мистецтво. Статус науковості філософії.
4. Роль науки в сучасній освіті і формування особистості.
5. Традиційні та техногенні типи цивілізацій.
6. Загальна характеристика основних філософських проблем науки і освіти. Класифікація сучасних наук.
7. Наука як предмет філософської рефлексії.
8. Співвідношення світоглядних, філософських, методологічних, логіко-гносеологічних і соціологічних аспектів науки.
9. Цінності і типи наукової раціональності.
10. Соціальна сутність та функції науки.
11. Структура соціальних відносин у науці.
12. Соціально-практична зумовленість науки.
13. Основні історичні етапи розвитку науки.
14. Особливості розвитку сучасної науки.
15. Закономірності розвитку науки.
16. Диференціація та інтеграція наук, їх діалектична взаємодія. Формування міждисциплінарних зв'язків.
17. Математизація науки.
18. Роль науки у подоланні сучасних глобальних проблем.
19. Наукові революції, їх структура і різновиди.
20. Загальна модель розвитку науки в концепціях К.Поппера та І. Лакатоса.
21. Загальна модель розвитку науки в концепціях П.Фейєрабента і С.Тулміна.
22. Наукове пізнання, його структура і особливості.
23. Види і рівні наукового знання.
24. Динаміка науки як процес створення нового знання.
25. Складові елементи логічної структури науки: засади, принципи, закони, категорії, ідеї, теорії.
26. Форми становлення і розвитку наукового знання: факт, проблема, ідея, гіпотеза, теорія.
27. Раціональне, нераціональне та ірраціональне в науці.
28. Роль мови в процесі становлення наукової теорії.
29. Структура науково-пізнавальної діяльності.
30. Специфіка соціального пізнання.
31. Етапи пізнавального процесу.
32. Критерії науковості і новизни знань.
33. Проблема закономірності історичної зміни теорії.
34. Методи побудови теорій.
35. Стил наукового мислення.
36. Наука як теорія і метод.
37. Сутність і структура наукового методу пізнання.
38. Типологія наукових методів.
39. Характеристика методів емпіричного дослідження.
40. Характеристика методів теоретичного дослідження.
41. Характеристика методів експериментального дослідження.
42. Метод і методологія.
43. Методологія і методика.
44. Філософська методологія, її світоглядний, евристичний і прогностичний потенціал.
45. Проблема об'єктивної і суб'єктивної реальності в науці.

46. Емпірична і теоретична реальність.
47. Рівні і форми організації реальності.
48. Наукове пізнання простору і часу.
49. Проблема детермінізму.
50. Наукова картина світу.
51. Техніка і технологія.
52. Людина як суб'єкт і об'єкт технологічної цивілізації.
53. Суспільство і науково-технічна творчість.
54. Продуктивний і репродуктивний момент у науково-технічній творчості.
55. Розвиток технічних наук від промислової до науково-технічної революції.
56. Становлення технічних знань сучасного типу.
57. Прогрес сучасної техніки і технології та зміна форми, змісту і характеру праці.
58. Специфіка методів соціально-гуманітарних наук.
59. Сцієнтизм і антисцієнтизм, технократія і технофобія як крайні світоглядні оцінки НТР і її соціальних наслідків.
60. Економічні та екологічні аспекти розвитку науки і техніки.
61. Науково-технічна діяльність як космопланетарний фактор.
62. Альтернативні можливості використання результатів розвитку науки, техніки, технології.
63. Аксіологічна суверенність науки і соціальна відповідальність учених за долю людства.
64. Соціальні умови і детермінанти забезпечення оптимального співвідношення науки, техніки і технології.
65. Взаємозв'язок функцій науки та її ціннісних орієнтацій. Критика абсолютистських домагань науки.
66. Етика наукової критики і наукових дискусій.
67. Етико-філософські засади освітнього процесу.
68. Вища освіта в Україні в контексті сучасних цивілізаційних змін.
69. Філософсько-педагогічні ідеї Г.Сковороди в сучасній освітній практиці.
70. Протистояння науково-технічної та гуманітарно-культурологічної парадигм в дискусіях про освіту.
71. Освіта в інформаційному суспільстві: проблеми і перспективи.
72. Етос науки і етичні проблеми науки ХХІ століття.
73. Співвідношення науки і паранауки. Багатоманітність форм знання.
74. Постнекласична наука і зміна світоглядних орієнтацій.
75. Академічна риторика: етика наукових дискусій.

Завданнями для поточного контролю є стандартизоване тестування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах та інші види індивідуальних та групових завдань.

7. Рекомендована література

Основна

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків.: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Навчальний посібник з курсу «Філософія науки». - Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 93 с.
3. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-тє видання, виправлене та доповнене. Львів: "Новий Світ-2000", 2020. – 296 с.
4. Філософія освіти і науки : навч. посібн. / І.С. Алексейчук та ін. 2-ге вид.

переробл. та доповн. Слов'янськ: Вид-во Б. Маторіна, 2019. 365 с.

5. Філософія науки: підручник. І. С. Добронравова та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2018. 255 с.

Допоміжна

1. Вступ до філософії науки: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали [Електронний ресурс]/ Г.Д. Ємельяненко, Л.В. Абизова. Ч 2. Слов'янськ, 2023. 122 с.

2. Добронравова І.С. Практична філософія науки. Збірка наукових праць. Суми: Університетська книга, 2017. 352 с.

3. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172с.

4. Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць за результатами XIX Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 лютого 2023 р., м. Харків) / за заг. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. 480 с.

5. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць / За ред. Кременя В. Г. Київ : Сам, 2017. 400 с.

6. Національний освітньо-науковий глосарій. Київ: ТОВ «КО НВІ ПРІНТ», 2018. 524с.

7. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.

8. Філософія освіти і науки : навч. посібн. / В.П. Загороднюк та ін. Київ: Знання України, 2017. 348 с.

9. Філософські засади коригування вітчизняного освітнього простору. Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: збірник наукових праць XI Міжнародної науково-методичної конференції, 13–14 листопада 2019 року, м. Краматорськ. під заг. ред. С. В. Ковалевського. Краматорськ : ДДМА, 2019. С. 11 – 13.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Стенфордського університету.

2. <https://www.rationality.org/> Центр прикладної раціональності

3. <http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. І.І.Мечникова.

4. <http://www.ognb.odessa.ua/> Бібліотека ім. М.Горького.

5. <http://www.nbu.gov.ua/> Бібліотека ім. В.Вернадського.

6. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

7. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.

8. <http://www.philosof.onu.edu.ua/> Сайт Філософського факультету ОНУ ім. І.І.Мечникова.

9. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України.

10. <http://ihtik.lib.ru/index.html> Електронна бібліотека Іхтіка.

12. <http://zakon.rada.gov.ua> Сайт Верховної Ради України, база законів і нормативних актів

Енциклопедії і довідники:

1. <http://vesna.sammit.kiev.ua/>

2. <http://www.slovnyk.org/Ink/dic.html>

9. Посилання на дистанційний курс

Вивчення навчальної дисципліни «Філософія науки» може відбуватися дистанційно або змішано на платформі Moodle ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2104>)

Дистанційний курс розраховано на 9 тем. Кожна тема містить такі компоненти: лекційний матеріал, матеріал для практичних занять, та завдання для самостійної роботи. Кожна тема може вміщувати посилання на відкриті освітні ресурси мережі Інтернет.